

NEBİ ÖZDEMİR (2012), MEDYA KÜLTÜR VE EDEBİYAT, ANKARA: GELENEKSEL YAYINCILIK

Sahra İpek EDİS¹

Prof. Dr. Nebi Özdemir'in, Aralık 2012'de ikinci baskısı yapılan "Medya Kültür ve Edebiyat" adlı eseri 13.5x21 cm ebatlarında olup 440 sayfadan oluşmaktadır. Türk kültürü ve edebiyatı ile medya arasındaki çok yönlü ve karmaşık ilişkilerin çözümlenmesini amaçlayan kitap, giriş dışında beş ana bölümden oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümü, "Kültür, Edebiyat ve Yazılı Medya" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde konu, "Türkiye'deki Yazılı Kültürü Hazırlayan Temel Dinamikler" ve "Kültür, Edebiyat ve Yazılı Medya" alt başlıklarında değerlendirilmiştir. Birinci alt başlıkta, matbaacılık, kâğıt üretimi, kitap piyasası, kütüphanecilik, sözlü kültür ve yazılı kültürün zaman içindeki değişimi üzerinde durulmuştur. Matbu metin ile medya arasındaki ilk bağlantılara bu bölümde değinilmiştir. "Kültür, Edebiyat ve Yazılı Medya" alt başlığında ise yazılı medya ile edebiyat ilişkisi üzerinde durulmuştur. Özellikle Türkiye'deki mizah dergileri ve gazeteleri bağlamında mizah basını, çeviri edebiyatı ve sözlü kültür tiyatrosu geleneklerinin, yazılı medyaya yansıma örnekleri ele alınmıştır. Yine bu bölümde yazılı medya ile çizgi roman ilişkisi örneklerle ortaya konulmuş, her dönemde görsel kültürün asıl olduğu, söz ve yazı temelli yaratıların görsel kültürün ifadesinden ibaret olduğu vurgulanmıştır. Kültür, edebiyat ve magazin basını ilişkisine kısaca değinen Özdemir, kültür ekonomisi kapsamında yazılı medya ve edebiyat ilişkisini ele almış, sonrasında internetin yeni dönem kültür ekonomisinin temel bağlamını oluşturduğu tespitinde bulunmuştur. Roman, öykü, müzik vb. yarışmalarına da yer veren Özdemir, yapılan yarışmalar bağlamında, kültür- medya ilişkisine değinmiştir. Hâlihazırda var olan basın dili ve basın dilinin nasıl olması gerektiği de bu bölümde üzerinde durulan konulardandır. Yine bu bölümde, üniversitelerde verilen medya eğitiminin Türk edebiyatı ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur. "Yazılı Medya Bağlamında Kültür, Edebiyat ve Siyaset İlişkisi" alt başlığında ise halka dönük gazetenin ne olduğu üzerinde duran Özdemir, sonuç olarak "siyaset-edebiyat-medya" etkileşiminin araştırılmaya muhtaç olduğunu vurgulamıştır.

Kitabın ikinci bölümü, "Kültür, Edebiyat ve Radyo" başlığını taşımaktadır. Türkiye'de radyo yayıncılığının gelişimi üzerinde duran Özdemir, verdiği örneklerle, sözlü/yazılı edebiyat gelenekleri, âşıklık geleneği ve kentli sözlü kültür tiyatrosu ile radyo arasındaki ilişkiyi, Özey Gönüm örneğinde ortaya koymuştur. Özdemir'in tespitine

¹ Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D. Doktora Öğrencisi, sahraedis@hotmail.com.

göre son bir buçuk asırda yaşayan nesilleri gazete, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları biçimlendirmiştir. Bugünün ve geleceğin nesillerini ise internet biçimlendirecektir.

“Kültür, Edebiyat ve Sinema” başlıklı üçüncü bölümde, Türkiye’de sinemanın gelişimi anlatılmıştır. Yine bu bölümde, sözlü ve yazılı edebiyat gelenekleri ile sinema ilişkisi ele alınmıştır. Türk yönetmenlerin görüşlerinden hareketle, sinemanın ne olduğu üzerinde durulmuş ve özellikle senaryonun edebî metin olup olmadığı tartışılmıştır. Özdemir, medya gibi sinema alanındaki gelişmelerin de yazılı ve sözlü kültür geleneklerini zayıflatabileceğini, hatta yok edebileceğini savunanların aksine bilinçli radyocu, sinemacı ve televizyoncuların Türk sözlü ve yazılı kültüründen beslenerek özgün eserler ortaya koyabileceklerini belirtmiştir. “Kültür, Edebiyat/Çizgi Roman ve Fantastik Sinema” alt başlığında, Hollywood ve Türk yapımı örneklerden hareketle, çizgi roman, fantastik sinema ve kültür ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özdemir’e göre radyo, sinema ve televizyon, yeni masal anaları olarak işlev görmektedir. Tiyatro ve sinema ilişkisi bu bölümde ele alınan son konudur.

Dördüncü bölüm, “Kültür, Edebiyat ve Televizyon” başlığını taşımaktadır. Bölümün girişinde, Türkiye’de, televizyon yayıncılığının gelişimi üzerinde durulmuştur. Bu bölümde de diğer bölümlerdeki gibi sözlü/yazılı kültürden bahsedilmekte ve sözlü/yazılı kültürün televizyon ile ilişkisi ortaya konulmaktadır. “Tiyatro ve Televizyon”, “Âşıklık Geleneği ve Televizyon/Medya”, “UNESCO Sözleşme ve Yaklaşımları Kapsamında Kültür, Edebiyat ve Televizyon/Medya İlişkisi” bu bölümün alt başlıklarını oluşturmaktadır. Özdemir, verdiği örneklerle medyanın olumlu taraflarını göstermekte ve yer yer de eleştirisini yapmaktadır. Hâlihazırda var olduğunu düşündüğü problemlere çözümler önermektedir. Örneğin, sözlü kültür geleneklerinde, medyanın etkisiyle zamanla ortaya çıkan, yozlaşma, çözülme ve etkisizleşme mutlaka tartışılmalıdır diyen Özdemir, böylelikle sağlıklı kültürel şifreler temelinde bugün ve gelecek için, gelenek kökenli özgün yorumlara ulaşmak mümkün olacağını savunur. Özdemir’in üzerinde durduğu bir başka sorun, medyanın başlı başına bir anlatım ve gösterim aktörü haline gelmesiyle, sözlü kültürün etkisizleşmeye başlamasıdır. Özdemir’e göre bu sorun da, yazılı medyanın, yazılı kültürü yerleştirmek ve pekiştirmek için ötedediği sözlü kültürden yararlanılmasıyla çözümlenebilir.

“Kültür, Edebiyat ve İnternet” başlıklı son bölümde internet üzerinde durulmuş, sözlü ve yazılı edebiyat gelenekleri, tiyatro gelenekleri ve mizah ile internet arasındaki bağlantı ortaya konulmuştur. Özdemir, bu bölümde, Ocak 2008 tarihli, sanal ortamda yapılan bazı edebiyat tarama kayıtlarına yer vermiştir. Anahtar kelimeler ve onların ne kadar arandıkları rakamsal değerlerle ortaya konulmuş ve bu değerlerden hareketle hangi alanın ne kadar rağbet gördüğü belirtilmeye çalışılmıştır. Örneğin, Yeni Türk Edebiyatı, internette en fazla kayda sahip olan Türk edebiyatı dönemi olarak dikkat çekmektedir.

Kısa ama özgün veriler sunan sonuç bölümünün ardından eser, kaynakça bölümüyle tamamlanmıştır.

Eserde genel olarak medyanın önemi üzerinde durulmuştur. Medyanın hem olumlu hem de olumsuz yönlerine dikkat çekilmiştir. Özellikle birinci bölümde yer alan bazı alt başlıklardaki bilgilerde (Matbaacılık, kâğıt üretimi ve piyasası vb.) fazlaca ayrıntıya yer verilmiştir.

Sonuç olarak, Medya, Kültür ve Edebiyat başlıklı bu eser, karşılaştırmalı kültür bilimi kapsamında hazırlanmış, Türk kültürü ve edebiyatı ile medya arasındaki çok yönlü ilişkileri çözümlenmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın temel kaynaklarının başında, Gürsel Aytaç'ın *Edebiyat ve Medya/ Kitaptan Ekran Edebiyat* kitabı gelmektedir. Kitle kültürü ve popüler kültürün geleneksel kültürle bağlantılarının işlendiği eserde, çözümlenmeler daha çok geleneksel/sözlü kültür esas alınarak yapılmış ve yazılı kültürle medya etkileşimine pek yer verilmemiştir. Eser, özellikle sözlü/yazılı kültür dönüşümünü ve yazılı medyanın edebiyatla olan ilişkisini belirlemekte ve yorumlamaktadır. İnternetin kültür ve edebiyatla etkileşimi, sinemanın kültür ve edebiyatla ilişkisi gibi pek çok konuyu ele alıp incelemesi kitabın önemini bir kat daha artırmaktadır. Eser, verilen örneklerin hem tarihsel hem de güncel olması münasebetiyle dikkat çekicidir. Sade, açık ve anlaşılır bir dille kaleme alınan eser, medyanın kültürle olan ilişkisini ortaya koyarken, medyadan nasıl yararlanılabileceğini de göstermektedir.

